

Mot.
1989/90
So10

Motion till riksdagen

1989/90:So10

av Daniel Tarschys m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:25 med
förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten
för budgetåret 1989/90

I propositionen begär regeringen bemyndigande att godkänna en med kommunförbunden träffad överenskommelse om statsbidrag för missbrukarvården m. m. under åren 1990–92. Vidare åskas ytterligare 40 milj. kr. för innevarande budgetår.

Flera rapporter har påvisat svagheter i det hittills tillämpade statsbidragssystemet. Bristerna har också vid upprepade tillfällen påtalats i riksdagen. Vi anser att regeringen inte har tagit tillräckligt intryck av denna kritik. Den konstruktion av statsbidraget som nu föreslås innebär i de flesta avseenden ett vidmakthållande av det gamla systemet. Vi ser mot denna bakgrund inte skäl att tillstyrka de skisserade riktlinjerna för den kommande treårsperioden. Eftersom regeringen är sent ute med sitt förslag och kommuner och landsting redan har fastställt sina budgetår finner vi det dess värre nödvändigt att godta den föreslagna modellen för år 1990. Det finns emellertid ingen anledning att i ytterligare två år acceptera ett statsbidragssystem som hittills inte visat sig ha åsyftade stimulanseffekter.

Problem inom missbrukarvård och ungdomsvård

Det finns en rad svåra problem inom missbrukar- och ungdomsvården.

I socialstyrelsens kommunenkäter redovisas en kraftig ökning både av antalet missbrukare och av missbrukarnas vårdbehov. Redan före den senaste lagändringen ökade antalet tvångsvisa placeringar, och ytterligare efterfrågan kan självfallet förväntas som ett resultat av den förlängda maximitiden för vårdtvång.

Även inom öppenvården är bristerna stora. Klienterna blir fler och deras vårdbehov blir allt större, men relativt få kommuner har enligt socialstyrelsen utvecklat öppenvårdsresurser som alternativ till institutionsvården.

Klientorganisationerna har påtalat bl. a. bristen på platser för klienter med stort vårdbehov och den svaga samordningen mellan socialtjänst och psykiatri i vården av narkotikamissbrukare.

RRV har undersökt effekterna av nuvarande statsbidragssystem. Resultatet av denna undersökning är mycket nedslående. RRV skriver (1988:273 s. 27):

Den nuvarande konstruktionen av statsbidraget är otillfredsställande ur såväl kommunernas som statens och institutionernas synvinkel. I kommuner-

nas och institutionernas perspektiv är det otillfredsställande att få ett bidrag som det inte går att påverka. Ur statlig aspekt är det otillfredsställande att kommunerna inte är skyldiga att redovisa för staten hur medlen använts. Som en följd härav är det svart att få en överblick i vad mån och hur öppenvården har förstärkts. I ett mer generellt samhällsperspektiv kan det diskuteras om inte systemet borde ge incitament till förstärkande och utvecklande åtgärder inom missbrukarvården och där möjlighet finns att särskilt stödja eftersatta vårdbehov.

Mot. 1989/90
So10

Kommunbidraget tilldelas utan någon form av verklighetsförankrade prestations- eller behovskriterier, hävdar RRV. "En finansieringsform som saknar koppling till vare sig de verksamheter som bedrivs eller de behov som finns har små möjligheter att uppnå någon form av effektivitet".

En allvarlig fråga är enligt vår mening hur kommunerna skall kunna stimuleras att satsa större resurser på tidiga och förebyggande insatser samt öppen vård i olika former. Denna uppgift blir särskilt viktig genom de vidgade möjligheter till tidiga insatser som öppnas genom förslaget till ny LVU. Varken det nu tillämpade eller det föreslagna statsbidragssystemet bidrar till att lösa detta problem.

De nyheter som föreslås för de kommande tre åren är av mycket begränsad räckvidd och inskränker sig huvudsakligen till vissa beloppsuppräknings. Därutöver förutsäcker en länsövergripande vårdresursplanering i syfte att nå ett bättre resursutnyttjande. Ambitionen är lovvärd men det är svart att förutsäga vad en sådan planering kan leda till. Mot bakgrund av de akuta svårigheter som råder anser vi det i varje fall vara en alltför blygsam målsättning att till sommaren 1990 enbart åstadkomma en rikstäckande inventering av "behov och möjliga lösningar". Vi efterlyser ett högre tempo i detta arbete.

Folkpartiet har föreslagit en allmän översyn av statsbidragen för kommunerna. Frågan om statsbidragen till missbrukarvården bör behandlas i detta sammanhang. Vi vill därför tillstyrka det av regeringen förordade statsbidragssystemet endast för nästkommande kalenderår.

Formen för riksdagens beslut

När nuvarande statsbidragssystem infördes skedde detta genom att regeringen bemyndigades att godkänna ett före riksdagsbehandlingen träffat avtal med kommunförbunden. Motsvarande procedur har därefter tillämpats utan att riksdagen – såvitt vi har kunnat finna – har fattat beslut om att frågan skall hanteras i just denna ordning. Även riksdagens beslut om statsbidragen till hälso- och sjukvården följer samma mönster.

Vi har förståelse för att modellen med riksdagsbemyndiganden kan behöva användas vid huvudmannaskapsförändringar. Från konstitutionell synpunkt är tekniken emellertid inte invändningsfri när det sedan blir fråga om en mer kontinuerlig utveckling av statsbidragen. Även i sådana situationer kan regeringen självfallet ha anledning att inhämta synpunkter från kommunförbunden innan förslag föreläggs riksdagen, men det finns inget starkt skäl för att dessa kontakter skall ha formen av förhandlingar som leder fram till regelrätta avtal. Den normala modellen i sådana sammanhang bör tvärtom vara att regeringen utan att i förväg ha låst sig genom överenskom-

melser med kommunförbunden underställer riksdagen ett förslag om statsbidragens utformning. Så sker redan nu i fråga om andra statsbidrag, t. ex. statens stöd till barnomsorgen.

Mot. 1989/90
So10

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställer vi

1. att riksdagen avslår propositionens yrkande I under avsnittet H 2 (bil. 4),
2. att riksdagen som riktlinjer för statsbidragen till missbrukarvård för år 1990 godkänner den i propositionen och överenskommelsen föreslagna konstruktionen såvitt gäller detta kalenderår,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att framtida propositioner om statsbidrag till kommuner och landsting inte annat än vid huvudmannaskapsförändringar eller i andra exceptionella situationer bör konstrueras som anhänganden om att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna i förväg träffade överenskommelser med kommunförbunden.

Stockholm den 16 november

Daniel Tarschys (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)

Barbro Westerholm (fp)

Ulla Orring (fp)

